

Globalizace

Historický vývoj globalizace

Samotný pojem globalizace se objevil na počátku 60. let minulého století, kdy začaly být reflektovány nové kvantitativní i kvalitativní změny ve vývoji světa. Jednotliví autoři se ovšem rozcházejí v názoru na to, kdy globalizace jako faktický proces začala. .

Po 2. světové válce a více v 70. letech 20. století se ekonomická moc soustřeďuje do Spojených států . Díky rychlejší silniční, letecké, železniční i lodní dopravě bylo možné pro firmy uzavírat smlouvy nejen s těmi lokálními, ale i s těmi, kteří by byli jinak moc daleko – třeba i přes polovinu planety.

.Dnes se s termínem globalizace setkáváme téměř denně – v televizi, tisku, na internetu i v běžném rozhovoru .

Společnost se nejprve sjednocovala na národní úrovni, později na regionální, mezinárodní a v současnosti na celosvětové úrovni.

K tomuto jevu dochází ve světě zhruba v průběhu posledních 30 až 35 let, přičemž počátku přesunu spatřujeme po druhé světové válce, kdy některé americké firmy (např. Ford, General Motors nebo Exxon) přesouvaly některé výrobní kapacity do západoevropských států v rámci programu pro obnovu poválečné Evropy

Svět je dnes propojenější než dřív a problémy v jedné části zeměkoule se rychle promítají do dalších oblastí. V této bitvě proti sobě nestojí dvě supervelmoci, ale několik soupeřů různého významu

Informační společnost

Společnost, jejíž zdroje ekonomické produktivity, kulturní hegemonie a politická a vojenská moc závisí na schopnostech získávat, shromažďovat, ukládat, analyzovat a vytvářet informace a znalosti, se nazývá informační společností.

Informace a znalosti byly důležitým faktorem ekonomické akumulace a politické moci i v minulosti, ale v současném technologickém, sociálním a kulturním kontextu se informace stávají přímo výrobní silou.

Vzhledem k informačnímu propojení celého světa a k automatizaci většiny standardních rutinních výrobních i řídicích úkonů, je kontrola nad informacemi, znalostmi a informačními technologiemi nezbytnou podmínkou k ovlivňování organizace a fungování společnosti ve prospěch držitelů informací a informačních technologií

Informační technologie a informační společnost

Informační technologie de facto převzaly roli dopravy, která spojovala důležité články světové ekonomiky. Ovlivnily především tři části světové ekonomiky – obchod se zbožím a především kapitálem, řízení nadnárodních společností a zprostředkování informačních, poradenských a finančních služeb.

Jako nejvýznamnější informační technologie se jeví telekomunikace a celosvětová počítačová síť. Výhodou těchto technologií je především rychlost, se kterou jsou uživatelé těchto služeb schopni reagovat na nejrůznější podněty.

Také dosah služeb je důležitý pro firmy, které mají své pobočky po celém světě. Internetové technologie jsou důležité především pro ty oblasti ekonomiky, kde není nutná nákladní doprava nebo osobní kontakt se zákazníkem .

Informační technologie hrají důležitou roli také v systému tzv. flexibilních dodávek (just-in-time). Tento velice moderní systém má za cíl minimalizace skladových prostor a kompletaci finálního výrobku až po zaslání požadavků od zákazníka.

Výhodou jsou kromě omezení skladovacích prostor a doby také možnost přizpůsobení se individuálním požadavkům zákazníka. Systém ovšem vyžaduje přesnou koordinaci jednak ve vlastní výrobě (montáži), ale hlavně mezi jednotlivými subdodavateli, případně dopravními společnostmi – a to je právě místo pro informační technologie.

V současnosti se začínají na trhu prosazovat služby pro jednotlivce založené na internetových technologiích – homebanking, nákupy přes Internet, možnost komunikace se státní správou (podávání daňových přiznání apod.).

Na jednotlivce je zaměřená také většina reklamy, která se šíří v rámci informačních technologií.

Poslední oblastí, která je na informačních technologiích přímo závislá je vlastní šíření informací. Obecně lze říci, že **informace se v současnosti stávají strategickým zbožím a tvoří další vrstvu nad surovinami, zbožím a službami. Informační technologie se stávají klíčovým faktorem produktivity a konkurenceschopnosti firem.** Na významu nabývají zejména informační technologie, mezi nimiž hrají klíčovou roli telekomunikace a celosvětová počítačová síť a pochopitelně Internet.

Hlavním faktorem, který v podstatě tvoří živnou půdu globalizaci, je mezinárodní finanční systém, na němž se 24 hodin denně obchoduje s měnami, akciami a dalšími finančními produkty. Finanční trhy se začínají globalizovat během sedmdesátých let vytvořením tzv. eurodolarových trhů.

Nadnárodní společnosti

Páteří globalizace je integrace řízení a organizace výroby a služeb na světové úrovni.

Většina výroby i služeb byla až donedávna organizována a integrována uvnitř států. Od konce 2. světové války, a zejména pak od 80. let 20. století, vedla rozsáhlá internacionalizace vlastnictví a řízení velkých firem k narůstající vzájemné propojenosti a integraci produkce zboží a služeb na nadnárodní úrovni. Vůdčími aktéry globalizace jsou nadnárodní společnosti.

Nadnárodní společnosti jsou podniky, jejichž pobočky nejsou v zemi původu. Pobočky jsou zakládány pomocí přímých investic mateřského podniku.

Jako příklad může posloužit švýcarská firma NESTLÉ, jejíž 87% aktiv, 98% prodeje a 97% zaměstnanců je v zahraničí

Nadnárodní společnosti mohou vznikat třemi základními způsoby:

1. Prostřednictvím přímých zahraničních investic (foreign direct investments, FDI)

- mateřské firmy formou akvizice existující firmy
2. Prostřednictvím přímých zahraničních investic (foreign direct investments, FDI) mateřské firmy formou výstavby nových provozů
 3. Fúzí dvou nebo více firem z různých států

Hlavními důvody pro vznik nadnárodních společností byly minimalizace výrobních nákladů.

Nové informační technologie umožňují flexibilní řízení jednotlivých částí nadnárodních společností, neboť jsou schopny zprostředkovat rychlou oboustrannou výměnu informací mezi centrálou a pobočkami.

Zprostředkování primárních informací o zájmové oblasti, vyjednávání o investici a následný převod kapitálu si dnes lze jen těžko představit bez využití informačních technologií. Ty jsou dnes nezbytnou infrastrukturou pro řízení nadnárodně organizované produkce.

V souvislosti s informační technologickou revolucí se hovoří o vytváření informační společnosti.

Narůstá totiž role znalostí a informací pro vytváření zisku a konkurenceschopnosti. Internacionalizace výroby, distribuce a prodeje zboží vyžaduje vysoce odborné znalosti trhu v různých částech světa.

Jde zejména o znalosti, které propojují a integrují znalosti mezinárodní a místní ekonomiky a zákonů. Informace se stávají základní surovinou. Výroba zboží a poskytování služeb se stávají podřízenými vůči systémům zprostředkování informací.

Schopnost prodat výrobek, nebo službu a tak uspět v konkurenci je v současnosti naprosto závislá na poskytování a šíření informací. Informační služby vytvářejí novou mohutnou nadstavbu nad produkcí zboží a služeb.

Informační technologie se stávají klíčovým faktorem produktivity a konkurenceschopnosti firem. Prostřednictvím firem se pak promítají do úspěšnosti měst, regionů a zemí.

Globalizace ekonomická

Ekonomická globalizace spočívá v propojování světových trhů a zapojování národních ekonomik do celosvětových ekonomických vazeb.

K ekonomické globalizaci patří také pohyb spekulativního kapitálu na světových burzách, který ovlivňuje chování trhu a světových měn.

Proces globalizace ovlivňuje a dotýká se všech oblastí lidského života, ale **jádro globalizace spočívá převážně ve finanční sféře.**

Má určité charakteristické rysy a vyznačuje se růstem mezinárodního pohybu kapitálu a

zahraničního obchodu a zvyšujícím se počtem fúzí a akvizic, tj. **slučováním společností**.

V důsledku neomezeného volného obchodu a především volného pohybu kapitálu a financí se „ekonomika“ postupně stále více vyjímá zpod politické kontroly. Stát má plnit jediný ekonomický úkol, a to zajistit „vyrovnaný rozpočet“

Svět se stal jediným sociálním systémem, ve kterém jsme všichni závislí na všech a jsme propojeni nejrůznějšími vazbami. Tyto sociální, politické a ekonomické vazby, které překračují hranice jednotlivých zemí zásadně ovlivňují osud ostatních obyvatel. Žádná společnost na zemi již nežije oddělena od ostatních a i v nejbohatších zemích jsou všichni závislí na zboží vyráběném v zahraničí.

Sociální a ekonomický vývoj různých částí světa dnes závisí na tom, jak jsou nebo nejsou konkrétní státy či regiony schopny zapojit se do procesu globalizace. Jednotlivé lokality byly postupně vtaženy do celosvětových procesů industrializace, urbanizace a modernizace. Tyto změny s sebou nesou i některé negativní důsledky.

Lidé v rozvojových zemích, kteří se zapojili do tržní ekonomiky, mohou získat například přístup k levnému oblečení, často však nemají příležitost vydělat dost peněz na to, aby si zajistili základní potraviny, jejichž ceny se na světovém trhu rychle mění. V méně rozvinutých státech, které jsou především zdrojem surovin často neexistují pravidla podnikání (nebo efektivní prostředky vedoucí k jejich dodržování), která by podniky nutila, tak jako ve vyspělých státech, chovat se odpovědně vůči pracovní síle, místním komunitám a životnímu prostředí.

. Negativní stránky globalizace

Globalizace však s sebou přináší i určitá negativa, tím nejčastěji zmiňovaným je **ztráta národní identity a stírání kulturních tradic**, kdy dochází **ke standardizaci spotřebitelské veřejnosti**.

- Díky vzájemné propojenosti národních trhů se i krize jednoho státu může stát **krizí celosvětovou**. Strmý pád dolaru tak zahýbá nejen ekonomikou USA, ale svůj rukopis zanechá i na ostatních významných světových trzích.
- Obchodní řetězce v podobě super, hyper, mega a gigamarketů znamenají **krach pro řadu drobných podnikatelů**.
-

Pozitivní stránky globalizace:

- Vede k rozvoji technologií, zejména informačních, které usnadňují a urychlují komunikaci. Díky novým technologickým inovacím, zejména rozvoji internetu, **odpadá část transakčních nákladů**. Virtuální konkurence snižuje anebo zcela **odstraňuje některé administrativní náklady**, které jsou nezbytnou součástí volného trhu.
- Přináší **úsporu času a energie**, např. při vyplňování formulářů se nemusíte hnout ze své kanceláře či domu. Díky internetu můžete většinu dokumentů stáhnout v elektronické podobě, stejnou formou je pak i podáte.
- Vznikají nadnárodní společnosti, které díky zahraničnímu kapitálu a know-how vedou k **širšímu rozsahu služeb a k vyšší schopnosti uspokojení potřeb zákazníka** po celém světě. Pro vyhlédnutou postel z nábytkářského gigantu IKEA nemusíte cestovat rovnou do Švédska, do McDonaldu si můžete zajít v každém větším městě.
- Vyšší koncentrace zahraničních subjektů přináší konkurenceschopnost a tím i v rámci boje o zákazníka **snížování cen a zvyšování kvality** služeb. Nadnárodní

společnosti se nemusí podřizovat žádné autoritě.

Díky mohutnému přesouvání kapitálu, práce a pracovních příležitostí vznikají v některých regionech **problémy s nezaměstnaností**, což vede k prohlubování sociálních rozdílů ve společnosti.

Dopady globalizace, ať už pozitivní či negativní, dnes zasahují všechny země, všechna společenství, každého jednotlivce. Jejich rostoucí propojenost, tzv. interdependence také znamená jejich rychlejší přenášení na velké vzdálenosti. Představa, že jedni mohou z globalizace pouze dlouhodobě těžit, zatímco jiní jsou zahlceni jejími problémy, se jeví jako čím dál iluzornější.

Ekonomická globalizace spočívá v propojování světových trhů a zapojování národních ekonomik do celosvětových ekonomických vazeb.

Jedním z nejvýznamnějších aktérů ekonomické globalizace jsou nadnárodní společnosti, které jsou schopny působit mimo rámec státu. K ekonomické globalizaci patří také pohyb spekulativního kapitálu na světových burzách, který ovlivňuje chování trhu a světových měn. V jednotlivých odvětvích globální ekonomiky roste koncentrace rozhodování, ale i produktivita práce. Objevují se noví aktéři a zvyšuje se tlak na konkurenci. Poslední desetiletí jsou charakterizována rychlým nárůstem mezinárodního obchodu, ještě rychlejším nárůstem objemu přímých zahraničních investic a ještě podstatně rychlejším nárůstem mezinárodních finančních transakcí. přísná zákonná opatření na ochranu domácího trhu či životního prostředí, které nejsou v souladu s firemní vizí, společnosti **přesunou své provoz** tam, kde jsou pravidla benevolentnější.

Mezi nadnárodními společnostmi hrají v rámci globalizace důležitou roli firmy poskytující výrobní služby – finančnictví, poradenství, právo, obchod s nemovitostmi, reklama, média apod.

Ústředí globálních firem se koncentrují ve třech globálních městech – v Tokiu, New Yorku a Londýně. V těchto městech se především koncentrují finanční služby, které spoluvytváří nový celosvětový finanční systém.

Tento systém spočívá především na globálním čtyřadvacetihodinovém obchodování s měnami, akciemi a dalšími finančními produkty. Vytváří se virtuální tzv. kasinová ekonomika oddělená od reálné ekonomiky (obchodu se zbožím), kde jsou každý den přemisťovány obrovské sumy peněz bez jejich fyzické přítomnosti

Globalizace politická

Politická globalizace je charakterizována vzájemnou integrací a propojováním jednotlivých států, působením mezinárodních subjektů (OSN, EU či NATO) a působením politicky vlivných finančních nebo obchodních institucí jako je Mezinárodní měnový fond, Světová banka a Světová obchodní organizace.

Rozhodování o mnoha významných věcech je tak přesunuto na jinou než státní úroveň. Názory na to, nakolik jednotlivé národní státy v rámci procesu globalizace skutečně ztrácejí výraznou část vlastní suverenity ve prospěch nadnárodních politických institucí (OSN, Evropská unie atd.), se mezi odborníky, politiky i světovou veřejností dodnes různí. Jisté však je, že v současné době

skutečně dochází k přenosu jistých politických práv nad rámec jednotlivých států (například mezinárodní úmluvy o genocidě, mučení, právech dítěte), a že role globálních politických institucí celkově roste.

K politické globalizaci patří také celosvětové působení nevládních organizací. V reakci na některé negativní vlivy globalizace vznikla celá řada sociálních hnutí, která kritizují například sociálně nezodpovědné chování mezinárodních finančních institucí a nadnárodních korporací. Zejména v Latinské Americe se jim podařilo získat i vliv na politické scéně

Peníze a válka

Válka probíhá i dnes. Evropané si často neuvědomují, že válka proti terorismu není jen slogan, nýbrž skutečný ozbrojený konflikt. Nechme stranou politické a morální aspekty války proti terorismu. Soustředme se výlučně na její ekonomické důsledky.

Bývalo zvykem spojovat terorismus s hrstkou fanatiků, kterým posléze dojdou síly. Dnes se za tímto pojmem skrývá neustále se obnovující a těžko postižitelná síť individuí, jež se mnohdy rekrutují a radikalizují prostřednictvím internetu mezi muslimy na Západě.

Nepotřebují zpravidla velitele a bojové štáby. Vedou džihád, v němž jde, jak se vzájemně přesvědčují, o to, zabít co nejvíce protivníků. Nepřáteli jsou jim nevěřící, káfirové, což může být kdokoli ze Západu, dále křesťané – křižáci – Židé a koneckonců i muslimové, v Iráku konkrétně šíité, považovaní za odpadlíky a sektáře. **Bojištěm je bez výjimky celý svět**, i když nyní je ohniskem zejména Irák, kde se teror stal téměř banální každodenností

Během 20. století jsme mohli pozorovat, jaký vliv má válka na vyspělou ekonomiku za předpokladu, že se hlavní část konfliktu odehrává mimo území dané ekonomiky. Vezměme si ekonomické podmínky první i druhé světové války:

Úrokové míry byly během světových válek velmi nízké. Centrální banky všech válčících stran sledovaly velmi uvolněnou měnovou politiku – když se bojuje, jdou inflační cíle stranou. Hlavní věc je mobilizovat všechny prostředky. Kdyby nepřítel vyhrál, nebyla by jakkoli skvělá měnová politika nic platná.

- **Ceny komodit** byly regulované státem a strategické materiály byly z velké části na přiděl.
- **Fiskální politika** byla ve válečném období rovněž uvolněná. Nemá cenu sledovat disciplínu státního rozpočtu, když se jedná o existenci samotného státu.
- **Mezinárodní obchod** byl během obou světových válek velmi výrazně omezen a přísně regulován státem. Totéž platilo pro mezinárodní pohyb kapitálu.
- **Veřejné finance** všech válčících států byly během obou světových válek zatíženy až na samý okraj únosnosti, někdy až přes okraj. Jak v roce 1918 tak v roce 1945 byly vítězné i poražené státy na pokraji bankrotu. Tuto situaci řešily tiskem peněz, tedy inflací. Úrokové sazby proto v poválečném období vystřelily do neobvyklých výšek. V případě Německa začátku 20. let až k hodnotám kolem 10 tisíc procent ročně. Majitelé dluhopisů byli inflací samozřejmě těžce postiženi.

Všeobecná neodvratnost globalizace je charakterem epochy do níž vstupujeme.

Je obtížné odhadnout jak dlouho tato epocha potrvá, jsme-li teprve na jejím počátku a není-li ještě plně zformovaná, a není také dost dobře možno říci, co bude její dominantou.

To, že na počátku této epochy je integrátorem a hnacím motorem globalizace - svět ekonomiky a financí je potvrzeno.